

Skrzypek, Andrzej

"Public Opinion Quarterly", Vol.
XXXIII, Winter 1969-1970, No. 4 :
[recenzja]

Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego 10/4, 553-555

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

europijskich. Omawia kolejno pojawienie się nowych rodzajów czasopiśmiennictwa, jak diariusze, gazety (pisma o stałej periodyczności), dzienniki, a potem czasopisma naukowe — wszystko to w powiązaniu z historią polityczną swego kraju.

Praca Gómeza to historia oparta przede wszystkim na rocznikach prasy hiszpańskiej i dotyczących jej aktach prawnych. Obficie prezentowana jest hiszpańska literatura przedmiotu. Podstawą opracowania był katalog prasy madryckiej Eugenio Hertenbuscha obejmujący okres lat 1661—1870. Książka Gómeza Aparicio kończy się opisem detronizacji Izabeli II, wprowadzenia, w wyniku powstania karlistów i wojny domowej, okresu wolnościowego dla prasy hiszpańskiej, trwającego lat kilka.

Dla czytelnika polskiego książka Aparicio ma wartość niewątpliwie większą niżli praca Schultego, przynosząc obfitość faktów i obszerną literaturę przedmiotu. Książka Schultego ma walory przede wszystkim publicystyczne, stanowi znakomity klucz do zrozumienia specyfiki czasopiśmiennictwa hiszpańskiego.

Aleksandra Garlicka

II

„Public Opinion Quarterly”, Vol. XXXIII, Winter 1969—1970, No. 4, indeks, s. 523—672.

Kwartalnik „Public Opinion Quarterly”, organ American Association for Public Opinion Research (Amerykańskie Towarzystwo Badań Opinii Publicznej), wydawany jest przez Advisory Committee on Communication Columbian University w nakładzie 5000 egz. Materiał pisma zgrupowany jest w trzech działach: artykuły, informacje i przeglądy książek. Tom XXXIII zawiera pokaźną liczbę ponad czterdziestu artykułów, z czego na zeszyt 4 przypada osiem.

Tematyka badań, których rezultaty publikowane są przez pismo, skupia się na zagadnieniach związanych z percepcją przez społeczeństwo informacji rozumianej w sposób kompleksowy i podawanej mu za pośrednictwem środków masowego przekazu, głównie telewizji, radia, kina i prasy, oraz kształtowania się na tym tle określonych ocen, norm społecznych i hierarchii wartości. W powyższym sensie problematyka „Public Opinion Quarterly” pokrywa się z zagadnieniami stanowiącymi przedmiot zainteresowań instytutów badania opinii publicznej typu Gallupa. Widać to szczególnie wyraźnie na przykładzie zamieszczonego w omawianym numerze artykułu pióra Hazel Erskine *The Polls: Parti-*

sanship in the Middle East, który dotyczy kształtowania się poglądów obywateli różnych państw na polityczne zagadnienia konfliktu izraelsko-arabskiego na Bliskim Wschodzie. Autor oparł się na ankietach Gallupa, brytyjskiego National Opinion Polls, włoskiego DOXA i innych. Artykuł ten jest jednak o tyle wyjątkowy, że w zasadzie pismo zajmuje się sprawami o ogólniejszym charakterze, unikając w miarę możliwości elementu aktualności politycznej i koncentrując się bardziej na mechanizmach kształtujących opinię publiczną niż opisując stanowisko, jakie ona aktualnie zajmuje.

Omawiany numer otwiera artykuł Gerharta Wiebego z uniwersytetu w Bostonie — *Two Psychological Factors in Media Audience Behavior*. Autor zajął się w nim problemem doboru materiału w programie telewizyjnym pod kątem odbioru tego programu przez widzów. Z tego punktu widzenia program telewizyjny podzielił na trzy grupy: audycje informacyjno-pouczające, audycje oglądane z przyzwyczajenia i audycje rekreacyjne. Do pierwszej z nich zaliczył dzienniki, wywiady, komentarze, programy oświatowe, lekcje i wykłady, do drugiej te, których obserwowanie stanowi część zajęć codziennych, do trzeciej programy oglądane wyłącznie dla odprężenia i przyjemności. O ile pierwsza grupa, w zamiarze jej twórców, służy podniesieniu na wyższy poziom kultury masy przez spopularyzowanie wzorów etycznych, wiedzy o otaczającym świecie i osiągnięć naukowych, to efekty ostatniej, zdaniem Wiebego, zbyt często wywołują niepożądane skutki. Chętnie oglądane filmy komercyjne, w których dominują motywy kryminalne, sensacyjne i melodramatyczne, powodują w swym następstwie zwulgaryzowanie stylu życia i zdziczenie obyczajów. Z tego też powodu autor postuluje konieczność takiego doboru materiału, który mógłby wnieść w grupę audycji rekreacyjnych motywy kształcące, poznawcze i wychowawcze.

W następnym z kolei artykule — *America's Short-Wave Audience: Twenty-Five Years Later* — Don Smith podejmuje problem odbioru przez mieszkańców Stanów Zjednoczonych audycji radiowych emitowanych przez inne państwa, tzn. „z zagranicy”. Podtytuł *Dwadzieścia pięć lat później* związany jest z faktem, że analogiczne badania przeprowadzone zostały w 1940 r., ówczesnie celem zorientowania się w zasięgu i rozmiarach percepcji propagandy hitlerowskiej. Wyniki przeprowadzonych przez Smitha badań wykazały, że ok. 6% ankietowanych słuchaczy obcych rozgłośni, przy czym nie więcej niż 1,5% bardziej regularnie. Z najczęściej słuchanych radiostacji w kolejności degresywnej występują: Radio Moskwa, Radio Hawana, Radio Kanada, BBC i *Heralding Christ Jesus' Blessing* (Ekwador).

Dwa kolejne artykuły: A. Ehrenberga, G. Goodhardta i I. Haldane'a *The News in May*, a także W. Alpera i T. Leidy *The Impact of Infor-*

mation Transmission Through Television zajmują się problemem przekazywania wiadomości politycznych przez telewizję i odbioru tej formy przekazu przez słuchaczy. Neal Cutler w artykule *Generation, Maturation and Party Affiliation: A Cohort Analysis* zastanawia się nad prawdziwością tezy, czy ludzie w dojrzałym wieku są bardziej konserwatywni w swych poglądach od młodych. David Berlo wspólnie z J. Lermertem i R. Mertzem przedstawiają zjawisko dewaluacji niektórych stwierdzeń w języku prasowym *Dimensions for Evaluating the Acceptability of Message Sources*. Warto na marginesie tego artykułu zaznaczyć, że autorzy piszący na łamach „Public Opinion Quarterly” bardzo chętnie stosują w swoich badaniach metody statystyczne.

W dziale „Przegląd wydawnictw” dominują omówienia prac poświęconych środkom masowego przekazu, problemom nauk politycznych i węzłowym współczesnym zagadnieniom politycznym, głównie wydanych w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Niemieckiej Republice Federalnej. Należy odnotować zainteresowanie pisma sprawami polskimi. W omawianym zeszycie znajduje się recenzja książki Kazimierza Żygulskiego *Film na wsi i w miastach powiatowych* (Warszawa 1969) pióra Jiří Kolaja, a w jednym z wcześniejszych numerów artykuł pracownika PAN, Andrzeja Sicińskiego, o reakcji polskiej opinii publicznej na zabójstwo prezydenta J. Kennedy’ego w Dallas.

Numer zamyka indeks osobowy, rzeczowy i przedmiotowy obejmujący całość tomu XXXIII, którego cztery zeszyty mają ciągłą paginację.

Andrzej Skrzypek

III

Elżbieta Słodkowska, *Działalność wydawnicza Franciszka Salezego Dmochowskiego. 1820—1871. Studium monograficzne*, Warszawa 1970, Biblioteka Narodowa. Prace Instytutu Bibliograficznego, nr 14, s. 270.

Działalność wybitniejszych księgarzy i wydawców XIX-wiecznych, którzy odegrali poważną rolę zarówno jako krzewiciele i inspiratorzy ruchu umysłowego, jak i organizatorzy prasy i życia literackiego, zasługuje na szczegółowe przebadania i opracowanie. Tylko niektóre firmy wydawnicze czy też poszczególnymi księgarze doczekali się opracowań monograficznych¹, a potrzeby i postulaty, jakie przy okazjach zgłaszają

¹ Można wymienić zaledwie kilka prac monograficznych, m.in.: M. Rotterowa, *Księgarnia i wydawnictwa Zygmunta Schlettera we Wrocławiu. 1833—1855*, Wrocław 1956; A. Skrzypczak, *Sennewaldowie, księgarze i wydawcy war-*